

Leány egyszarvúval

Caterina Cornaro, azaz I. Katalin ciprusi királynő (?)

Alkotó	A Heléné/Parisz történet mestere működött a 15. század első felében
Készítés ideje	15. század közepe
Megnevezés	festmény
Anyag	fa
Technika	tempera
Méret	magasság: 100 cm szélesség: 90 cm
Leltári szám	55.212
Egyéb	Megerősítésre váró új alkotói attribúció és az ábrázolt személy azonosítása: Joaneath Spicer 2019: Dario di Giovanni - Cornaro Katalin, mint a szüzesség megszemélyesítője, 1467-1468.

Leírás

Az üveghegyeken is túl, erdei tisztáson elegáns ruhában, divatos frizurával csinos udvarhölgy ül, és gyengéden átfogja a melléje telepedett egyszarvú nyakát. Erről a legendás állatról először az ókori Physiologus, majd a középkori bestiáriumban beszélték el, hogy vadászok le nem teríthették, ám ha erényes szűzlány toppant elélük, azonmód megszelídültek. Így lettek a szüzesség jelképévé. Az esztergomi képet, kilenc további profán témájú festménnyel együtt a Helené-történetek mestere szükségnévvel illetett velencei mesternek tulajdonítja a szakirodalom, akit Mauro Lucco, olasz kutató Antonio da Negropontéval azonosít. A gótikának egy olyan, 15. század közepi változatát tanulmányozhatjuk a képen, amely formakészletében távol áll ugyan a nemzetközi gótikától, az úgynevezett „lány stílustól”, de szellemiségében annak folytatója: a jelenetet a babaarc, a szögletes marionett mozdulatok, az esztergályozott formák és a növényzet faliszőnyegre emlékeztető stilizálása a tiszta poézis világába emelik. (Tátrai Vilmos 2015)

A mesebeli hangulatot árasztó, sötét erdővel övezett virágos tisztáson játszó jelenet még a késői internacionális gótika hangulatát idézi. Az egyszarvút ölelő leány a tisztaság, szüzesség allegóriája. Az időszámításunk szerinti 2. században, görög nyelven íródott moralizáló természetrajz, a Physiologus szerint a befoghatatlan állatot csak egy szűz tudta megszelídíteni. A leány láttán az állat engedelmessé vált és ölébe hajtotta fejét, ahol a vadászok könnyedén elfoghatták. Az egyházatyák az unikornist Krisztussal azonosították, a szüzet pedig Máriával. A történet is keresztény értelmezést kapott: immár a Szűz ölében emberré váló és földi üldözői által elfogatott Megváltóra vonatkozott. A szarv az isteni erő, az Atyával való egység, és a mindent átható ige jelképe lett. A középkorban népszerű téma sok ábrázolása fennmaradt, rajtuk a leány vagy maga Szűz Mária gyakran a szüzességet jelképező zárt kertben jelenik meg. A körbezáruló erdő is erre utal az esztergomi képen. A kép egykor talán egy világi rezidencia falburkolatba illesztett díszítésének volt része. Ismeretlen alkotója, aki stílusából ítélve a velencei Antonio Vivarini hatása alatt dolgozhatott, a baltimore-i Walters Art Museumban őrzött, Párizs és Helené történetét ábrázoló sorozatról kapta szükségnevét. (Sallay Dóra 2002)

Proveniencia

Ipolyi Arnold gyűjteményével került a Keresztény Múzeumba az első Világháborút követően.

Kiállítások

- 2015 St. Pölten
- 2025 Potsdam

Bibliográfia

- Joaneath Spicer, "The Abduction of Helen: A Monumental Series Celebrating the Wedding of Caterina Corner in 1468," *The Journal of the Walters Art Museum* 74 (2019), <https://journal.thewalters.org/volume/74/essay/the-abduction-of-helen-venetian-spalliere-celebrating-the-wedding-of-catarina-corner-1468/>.
- Wolfgang Huber (szerk.): *Meisterwerke aus dem Keresztény Múzeum; kiáll.kat; Sankt Pölten 2015.*, 146 (Tátrai Vilmos)
- Petr Přebyl in Olga Pujmanová in cooperation with Petr Přebyl : *National Gallery in Prague. Italian Painting c. 1330-1550. National Gallery in Prague, 2008, 49, 9. kat.sz.*
- Einhorn, Jürgen W.: *Spiritualis unicornis - Das Einhorn als Bedeutungsträger in Literatur und Kunst des Mittelalters.* Fink Verlag, München, 1998, 438. D182
- Keresztény Múzeum, Esztergom. Szerk. Cséfalvay Pál. Budapest, 1993, 226, 92.sz. (Tátrai Vilmos)
- Mauro Lucco in *La pittura nel Veneto. Il Quattrocento.* Milano, 1990, II., 400;
- László Mravik: *Oberitalienische Quattrocento-Gemälde.* Zweite, überarbeitete Auflage, Budapest, 1983, 28.sz.;
- Christiane L. Joost-Gaugier: *A Rediscovered Series of Uomini Famosi from Quattrocento Venice.* *The Art Bulletin*, LVIII, 1976, Nr.2., 192-194;
- Federico Zeri: *Italian Paintings in the Walters Art Gallery, Baltimore, 1976, I., 237, 240;*
- Ursula Hoff: *European Paintings before Eighteen Hundred.* National Gallery of Victoria. Melbourne, 1967, 138-139;
- Boskovits Miklós-Mojzer Miklós-Mucsi András: *Az esztergomi Keresztény Múzeum képtára* (Budapest, 1964. Akadémiai Kiadó, 82.
- Magyarország műemléki topográfiája I. Esztergom 1. Esztergom műemlékei (összeállította: Genthon István; Budapest 1948)